

HC 9, 14-12-17, Goederenrecht en rechtspersonen

- Casus. Leverancier sluit een overeenkomst m.b.t. twee machines. De machines zijn per vrachtwagen en boot van Turkije naar Nederland vervoerd. Tegelijkertijd met de machines arriveert ook de politie. De politie legt beslag op de machines, aangezien de machines gestolen zouden zijn. Vervolgens komt ook een andere Turkse vennootschap. Ook die vennootschap legt beslag op beide machines. Beslag ter revindicatie. Horizan verhuurt dit soort machines. Heeft deze twee verhuurt aan huurders in Turkije. Beiden zijn bij de huurders gestolen. Aangifte gedaan in Turkije. Blijkt dat de Turkse leverancier betrokken is bij een criminele organisatie. Horizan vordert verklaring bij de Nederlandse rechter dat zij de eigenaar is. Ze vordert ook afgifte. Tegenpartij stelt vordering in reconventie. In dat kader rijst de vraag welk recht van toepassing is. Welk recht bepaalt de vraag of dat Nederlandse bedrijf wordt beschermd? Goederenrechtelijke vraag: wie is eigenaar van de beide machines?
- Meneer en mevrouw in Nieuw-Zeeland. Sluiten overeenkomst omtrent viool met Oostenrijk. Oostenrijkers mogen de viool gaan verkopen. 2,2 US Dollar moet naar mnr. Y en mvr. X. Soort van eigendomsvoorbehoud. Totdat het ontvangen van het bedrag blijven meneer en mevrouw eigenaar van de viool. Bestuurder van die vennootschap is mnr. Z. In de loop van 2010 sluit mnr. Z een mondelinge venootovereenkomst met een Nederlandse stichting, waarvan de bestuurder meneer A is. Meneer Z geeft viool mee aan meneer A. Meneer Z is in privé verkoper van beide violen. Nederlandse stichting is de verkoper. A maakt 1 miljoen daadwerkelijk over, resterende 2 miljoen vindt plaats door verrekening vordering A op Z. Eind 2010 gaat A failliet. Die ziet dat er van A's bankrekening 1 miljoen is overgemaakt aan Z en dat de vordering uit de boeken is verdwenen. Heeft dus te maken met de twee violen. Curator gaat op zoek. De viool wordt bij mnr. Z aangetroffen. Mnr Z. wordt bij de Oostenrijkse rechter veroordeelt voor verduistering van de viool. Viool is weer terug bij A. Z heeft geen geld gezien. In de procedure is X tegen A. X: ik ben weliswaar eigenaar van de viool, want heb nog niks ontvangen. En A zegt: viool behoort tot mijn vermogen. Vraag is wie eigenaar is van de viool? Hoe achterhalen we dat?

Dit zijn voorbeelden van goederenrechtelijke situaties die van belang zijn voor IPR.

Bronnen

- Rechtsmacht
 - Brussel Ibis. Bepert formeel toepassingsgebied. Alleen indien verweerder woonplaats heeft in lidstaat. Verweerder buiten Europa? Dan geldt de verordening niet.
 - Art. 1-14 Rv
- Toepasselijk recht.
 - Art. 10:126-141 BW. Geen Verdrag.
- Erkenning en tenuitvoerlegging
 - Brussel Ibis
 - Art. 431 Rv → niet van een lidstaat, maar van een derde staat dan via Rv.

Wat dient onder goederenrecht te worden verstaan?

Wie heeft wat in zijn vermogen? Als je in art. 10:127 lid 4 BW kijkt zie je een opsomming van onderwerpen die door dat goederenrecht worden beheerst. Lijstje van onderwerpen. Leden 1 t/m 3 wordt iets over toepasselijke recht gezegd. Lid 4: zaak roerend/onroerend/bestanddeel?

- Art. 10:127 BW

Hoewel er geen Verdrag of verordening is, toch veel harmonisatie. Veel landen hebben dezelfde regel als wij in boek 10 BW hebben → de *lex rei sitae* lid 1. De ligging van een zaak is van doorslaggevende betekenis. Dit geldt dus t.a.v. zaken.

Sommige zaken liggen niet vast op een bepaalde plaats.

→ lid 2 en 3. Teboekstaande luchtvaartuigen en schepen. *Lex registrationis*. Waar het register gehouden wordt is bepalend voor goederenrechtelijke vragen. Het land waar zo'n schep geregistreerd is (vlaggenstaat).

Naar welk moment ligging beoordelen? Onroerende zaken heel eenvoudig. T.a.v. roerende zaken is dit wel van belang. Ligging kan veranderen. Dat betekent dat we die wet van ligging naar een peilmoment moeten beoordelen.

→ art. 10:127 lid 5 BW. Noodzakelijke rechtsfeiten geschieden. Als we kijken naar een overdracht, uitvoering koopovereenkomst wordt vervolgens de zaak overgedragen. Hoe moet dit om te bewerkstelligen dat de eigendom overgaat? Noodzakelijke rechtsfeit is titel van overdracht. Naar dat moment moet je de ligging van de zaak beoordelen. Dus ligging op het moment van sluiten overeenkomst bij overdracht van een zaak is de hoofdregel. In alle andere landen wordt dit ook gehanteerd op grond van regels van eigen IPR.

Rechten op zaken

Welk recht beheerst de vraag of A, wonend in land Y, eigenaar is van de zaak die zich in land Z bevindt? Dat is dus recht van land Z (dat is de hoofdregel, want plaats van ligging).

Bij zo'n overdracht verschillende typen vragen uit elkaar houden. A en B sluiten een overeenkomst t.a.v. een auto. Meneer A in Nederland, B in België, auto in Duitsland.

Vraag 1: is de betreffende zaak wel vatbaar voor overdracht? Leent de zaak zich wel voor overdracht?

Vraag 2: hoe zit het in de verhouding tussen A en B? Wat zijn de rechten en verplichtingen? Welke verbintenissen?

Vraag 3: Geldige overdracht? Ook inroepbaar tegen derden?

Tweede vraag is een verbintenisrechtelijke vraag en niet goederenrechtelijk. Is ook een vraag van IPR, maar een verbintenisrechtelijke vraag en geen goederenrechtelijke vraag (en dan zitten we in Rome I). Maar dat is niet waar het nu over gaat.

Eerste en derde vragen zijn wel goederenrechtelijk en worden dus beheerst door recht van ligging. Hoe moet levering geschieden? Duitse recht bepaalt in dit geval hoe de auto moet worden overgedragen aan meneer B.

Lastige van roerende zaken is dat ze kunnen worden verplaatst.

A, wonend in Nederland, wenst meneer B in Frankrijk een recht van vruchtgebruik te verschaffen van een zaak in Duitsland. Hoe moet dat? A en B sluiten overeenkomst (verbintenisrecht). Is het mogelijk om een recht van vruchtgebruik te vestigen (leent die zaak zich voor vestiging van vruchtgebruik)? In deze constellatie beheerst door Duitse recht (plek waar zaak zich bevindt). Vervolgens wordt de zaak overgebracht naar Frankrijk. Wat gebeurt er dan? Vruchtgebruik naar Duits recht gevestigd. Vervolgens overgebracht naar Frankrijk. Wat gebeurt er met eigendomsrecht van A? Wat gebeurt er met het vruchtgebruik van B?

Conflict mobile – art. 10:130 BW

→ art. 10:130 BW geeft het antwoord. Lex rei sitae verandert. Rechten die op een zaak in het ene land zijn gevestigd, blijven daarop rusten ook als de zaak wordt overgebracht naar een andere staat. Er verandert eigenlijk niks. A blijft eigenaar, B blijft vruchtgebruiker. T.a.v. eigendomsrecht is dit niet zo lastig. T.a.v. zekerheidsrechten lastiger. In landen is dit vaak niet hetzelfde. Pandrecht geeft naar Duits recht misschien andere rechten dan naar Nederlands recht. Zakelijke rechten die zijn gevestigd onder het recht van de oude ligging worden o.g.v. art. 10:130 BW dus erkent. We hebben nu een nieuwe lex rei sitae. En willen we een nieuw recht vestigen (of teniet laten gaan), dan kunnen we dit doen in het land waar naartoe de zaak is verplaatst.

Twee stelsels denkbaar die door de verplaatsing gebeuren.

- Peilmoment: tijdstip van rechtshandeling. Duitse vruchtgebruik word geen Frans vruchtgebruik. Dit stelsel hanteren wij niet.
- Assimilatiestelsel, Dit stelsel gebruiken wij.
 - Erkenning van in het buitenland gevestigde rechten

- Uitoefening in overeenstemming met de *lex rei sitae*. Op het moment dat je een beroep wil doen op dat recht, dan kan uitoefening van dat Duitse recht alleen maar plaatsvinden binnen het Nederlandse goederenrechtelijke stelsel. Dit heeft te maken met het gesloten stelsel. Er is een beperkt aantal goederenrechtelijke rechten mogelijk in Nederland. Andere goederenrechtelijke rechten kennen we niet. Dit stelsel zou onder druk komen te staan als we alle rechten uit het buitenland zouden erkennen. We erkennen ze dus wel, maar de uitoefening moet in overeenstemming zijn met Nederlands recht. Recht als zodanig kan dan niet uitgeoefend worden. Het moet dan worden omgezet: geassimileerd, naar een vruchtgebruiksrecht zoals we dat in Nederland kennen. Vervolgens kan de uitoefening overeenkomstig de Nederlandse goederenrechtelijke regels plaatsvinden.

Hoe zit dit met vruchtgebruik naar Nederlands recht in het buitenland? Nederlands vruchtgebruik heel anders dan in veel andere landen. Als er zo'n Nederlands recht naar het buitenland zou gaan, en ze kennen daar een assimilatiestelsel, dan zou deze ook moeten worden omgevormd naar een recht dat men daar wel kent. Dit geldt ook voor zekerheidsrechten (bijv. t.a.v. rangordes). Weliswaar worden die rechten erkent. We vormen ze niet meteen om, maar op het moment dat het recht moet worden uitgeoefend en er wordt een beroep gedaan op het zekerheidsrecht dan moet dat recht worden omgevormd volgens de regels van het Nederlands executierecht.

Eigendomsvoorbehoud (art. 10:128 BW)

- *Lex rei sitae* op moment van levering
- Rechtskeuze voor recht land van bestemming

Wat zijn de goederenrechtelijke effecten? Leent een goed zich voor vestiging van eigendomsvoorbehoud etc. Goederenrechtelijke gevolg van een eigendomsvoorbehoud worden beheerst door het recht van het land van ligging op het moment van de levering. Op het moment dat leverancier die goederen levert aan zijn afnemer onder eigendomsvoorbehoud, op dat moment dat die levering plaatsvindt moet je de plaats van ligging vaststellen. Recht van dat land bepaalt de goederenrechtelijke gevolgen van het eigendomsvoorbehoud. Goederenrecht heeft alles te maken met rechten van derden. In de derdenwerking past slecht dat partijen zelf kunnen bepalen welk recht van toepassing is. Maar toch:

→ art. 10:128 lid 2 BW er is een rechtskeuze toegestaan. Ze kunnen zelf het recht van het land waar de zaken naartoe gaan aanwijzen als land waarvan het goederenrecht van toepassing is. Bijv. boomstammen geleverd in Nederland, maar gaan direct door naar Duitsland. Daaraan heeft art. 10:128 BW tegemoet willen komen. Als je al weet dat die goederen zijn bestemd voor uitvoer naar Duitsland, dan mag je toch het Duitse recht van eigendomsvoorbehoud vestigen.

In Duitsland is het eigendomsvoorbehoud veel ruimer dan in Nederland. Dat maakt dan ook dat een rechtskeuze voor het Duitse recht interessant zou kunnen zijn. Leverancier in Nederland gevestigd levert boomstammen aan af in Duitsland. Als betaling op enig moment uitblijft (als er ook maar een deel van de prijs niet betaald wordt), dan kunnen de boomstammen teruggehaald worden naar Nederland. Stel, afnemer in Duitsland. Kijken naar plaats waar boomstammen zich bevinden op plaats van levering. Meerdere mogelijkheden:

- Feitelijke levering (dan Duits recht)
- Goederen af-fabriek. Voor deur fabrikant afgeleverd. Vervoer voor rekening van afnemer. Boomstammen bevinden zich dan in Nederland op moment van levering. Dan zou het een Nederlands eigendomsvoorbehoud betreffen.

Stel hout is aangekomen in Duitsland. Wordt verwerkt tot materiaal. Wordt niet betaald, en Nederlander is gerechtigd zijn boomstammen terug te halen. Hoe zit het dan? Kun je dan de meubels mee terugnemen die verwerkt zijn uit de boomstammen? Nee, dat kan niet. Eigendomsvoorbehoud rust op een bepaalde zaak: die kun je revindiceren. Op het moment dat er een nieuwe zaak is ontstaan, dan rust het eigendomsvoorbehoud niet automatisch op die zaken. De zaken waarop jij een eigendomsvoorbehoud had zijn dan weg. Dat is lastig en een risico voor de leverancier. In Duitsland kennen ze een verlengd eigendomsvoorbehoud: oorspronkelijke zaken verworven tot nieuwe zaken, dan komt eigendomsvoorbehoud op de nieuwe zaken te liggen. Dit geeft jou meer zekerheid. Dan komt die rechtskeuzemogelijkheid beter uit. Als je weet dat je levert aan een buitenlandse afnemer, dan staat art. 10:128 BW ondanks het

feit dat je af fabriek levert toe dat je Duitsland kiest als land waarvan het recht van toepassing is. Verlenging kan ook op ander aspect zien. Naar Duits recht is verlenging ook mogelijk t.a.v. zaken die aan een andere afnemer zijn doorverkocht. Naar Nederlands recht zou je dan een probleem kunnen hebben. Als die van dat eigendomsvoorbehoud niks afweet, dan hoeft die dit niet tegen zich te laten werken in Nederland. Maar in Duitsland is dit anders geregeld. Je kunt afspreken dat je het eigendomsvoorbehoud verlengt. Eigendomsvoorbehoud komt dan te rusten op de vordering die de afnemer heeft t.a.v. de doorverkoop. Mijn eigendomsvoorbehoud komt dan naar Duits recht op die vordering te rusten.

Op het moment dat je meubels vervaardigt uit de boomstammen, is dit naar Nederlands recht dan is het belang of het nog dezelfde zaken zijn. Er zijn allerlei stadia mogelijk waarin je hierover zou kunnen twifelen. Naar mijn afnemer geleverd, ik wil mijn boomstammen terug want wordt niet betaald. Vraag is: zijn dit nog jouw goederen of zijn dit nieuwe zaken? Door welk recht wordt deze vraag beheerst? Vraag moet je eerst kwalificeren. De vraag of er een nieuwe zaak is ontstaan is een goederenrechtelijke vraag. Heeft er zaakvorming plaatsgevonden? 10:127 BW *lex rei sitae*. Recht van ligging is van toepassing. Nederlands recht is dan niet meer van toepassing.

Retentierecht

- Welk recht bepaald of er een retentierecht ontstaat? Welk recht is van toepassing? Wat zijn de rechten van de garagehouder en wat zijn mijn rechten?
- Art. 10:129 BW. Nederlandse garagehouder wil zijn retentierecht invoeren. Je moet kijken naar de onderliggende rechtsverhouding. Bij garagehouder: welk recht van toepassing op de overeenkomst? Dat is een overeenkomst, verbintenissenrechtelijke vraag. Zou bijv. een rechtskeuze in gestaan kunnen hebben. Stel overeenkomst beheerst door Nederlandse recht, dan is daarmee ook het Nederlands recht van toepassing t.a.v. het retentierecht. Dus geen recht van ligging, maar accessoir, aanknopen. Mogelijk wel probleem met uitoefening van retentierecht. Stel Duits retentierecht van toepassing. En die Nederlandse garagehouder wil zijn recht uitoefenen. Ook dan geldt alleen naar de normen van Nederlands recht uitoefenen. Met de achterliggende regel van ons gesloten stelsel. Dus alleen Duits retentierecht binnen de grenzen van Nederlands goederenrecht.

Gestolen zaak

Probleem: je weet niet waar de zaak zich bevindt.

- Art. 10:132 BW: laatst bekende *lex rei sitae*.

Stel dat de zaak na twee jaar weer opduikt. Kan dat er in de tussentijd zich allerlei rechtsfeiten hebben voorgedaan. Naar welk recht de consequenties beoordelen? Om al die vragen te voorkomen, ook als het goed ineens weer opduikt, is de laatst bekende *lex rei sitae* van toepassing.

- Verzekering. Verzekeren tegen diefstal. In de meeste polissen staat dat de eigendom wordt overdragen aan de verzekeringsmaatschappij. Jij krijgt dan de dagwaarde uitgekeerd en als de auto weer opduikt krijgt de verzekeringsmaatschappij deze in eigendom. Het recht dat van toepassing is op de verzekeringsovereenkomst, bepaalt ook welk recht van toepassing is. Dit is een uitzondering op de hierboven gegeven hoofdregel. Omdat dit in landen op verschillende manier is geregeld kan dit voor problemen zorgen.

Zaken op transport

- Art. 10:133 BW. Recht van staat van bestemming. Anders wordt het de hele tijd door allemaal verschillende rechtstelsels beheerst. Dus gedurende de gehele reis beheerst door plaats van bestemming.

Vorderingen

- Op naam / aan toonder (art. 10:134-136 BW). Aan toonder of op naam? Die vraag wordt beheerst door het recht van de staat waar de vordering zich bevindt (het papier).
- Overdracht: cessie. Kan ook in grensoverschrijdend geval. Drie partijen. De cedent, de cessionaris en de debitor. Cedent heeft vordering op zijn debiteur. Wenst hem over te dragen op cessi-

onaris. Debitor is de debiteur van de vordering die wordt overgedragen. In een grensoverschrijdende situatie kennen we drie partijen. Ook allerlei verschillende verhoudingen. Bij de cessie gaat het om vier vragen:

1. De vatbaarheid van overdracht. T.a.v. vorderingen kan die een hoogstpersoonlijk karakter hebben.
2. Verhouding tussen cedent en cessionaris
3. Geldigheid van cessie jegens de debitor. Aan wie moet hij betalen? Wanneer betaalt hij bevrijdend?
4. Geldigheid van de cessie t.a.v. de rest van de wereld. Alle andere derden dan deze ene debiteur.

Dit is een combinatie van verbintenisrecht en goederenrechtelijke vragen. Rome I bemoeit zich hier opeens met het goederenrecht. Art. 14 Rome I verordening. Verhouding tussen cedent en cessionaris, dat is een overeenkomst. Deze verhouding wordt beheerst door het recht dat op de tussen hen bestaande overeenkomst van toepassing is. Tussen hen moet ook een goederenrechtelijke overdracht plaatsvinden. De preambule van de Rome I verordening zegt dat ook de overdracht door dit recht wordt beheerst. Dus de vraag of iemand eigenaar is geworden. Preambule zegt niks over de andere vragen, bijv. die over de overdraagbaarheid. Verhouding cedent-cessionaris wordt ingekleurd door hun overeenkomst. Maar ook hun goederenrechtelijke rechten worden door datzelfde recht beheerst.

- HR 16 mei 1997 (Hansa). Procedure over de overige goederenrechtelijke aspecten. Tussen cedent en cessionaris weten we het. Maar hoe zit het t.a.v. de rechten van anderen? HR heeft hierover in Hansa arrest uitspraak gedaan. Ook die vragen worden beheerst door het tussen cedent en cessionaris toepasselijke recht. Hoewel art. 14 Rome I daar eigenlijk niks over zegt, dat ook die andere goederenrechtelijke aspecten door het recht dat de verhouding cedent en cessionaris bepaalt. Over deze vraag heeft HvJ zich nog niet uitgelaten. Dus we weten nog niet zeker of er op Europees niveau hetzelfde over wordt gedacht.

Vraag 2 en vraag 4 hebben we nu beantwoord.

Vraag 1 en 3: Vordering vatbaar voor overdracht/geldigheid cessie jegens debiteur. Deze twee vragen worden beheerst door het recht dat de over te dragen vordering beheerst. Die vordering wordt beheerst door een bepaald recht. In dit geval het Duitse recht. Kan partij aan die Duitse vordering overdragen aan partij B? Of die vordering zich leent voor overdracht wordt beheerst door het Duitse recht. Wordt dus niet beheerst door het Nederlandse recht dat tussen cedent en cessionaris geldt, maar door het Duitse recht. Reden hiervoor is dat debiteur niet in een andere situatie mag worden gebracht voordat de vordering werd overgedragen. Dit lees je ook terug in de Rome I Verordening en in boek 10 BW.

→ art. 14 lid 1 en lid 2 Rome I Verordening.

→ art. 10:135 lid 1 en 2 BW.

Je kunt je afvragen wat je in boek 10 BW doet als Rome I van toepassing is. Dat klopt, art. 14 gaat voor op boek 10 BW. Maar er staan geen strijdige dingen in. Het is eigenlijk een uitwerking van Rome I. Art. 14 zegt niet uitdrukkelijk iets over de goederenrechtelijke aspecten. Art. 10:135 BW is dus eigenlijk een nadere uitwerking (als gevolg van het arrest Hansa van de HR).

Aandelen

- Art. 10:137-139 BW.
- Aandelen op naam: recht dat van toepassing is op vennootschap die aandeel uitgeeft dan wel heeft uitgegeven. Partij A en B. Wensen aandelen over te dragen in een Duitse vennootschap. Dan geldt nog steeds dat de verhouding A en B wordt beheerst door de overeenkomst en de goederenrechtelijke aspecten. Of die aandelen zich überhaupt lenen voor overdracht wordt beheerst door het Duitse recht. In hoeverre moet de Duitse vennootschap dit tegen zich laten werken? Ook beheerst door het Duitse recht.
- Analogie van art. 10:135 BW.

Rechtspersonen

Door welk recht wordt het rechtspersoon beheerst?

Twee leren

- Incorporatiestelsel: vennootschap wordt beheerst door recht van land waar de vennootschap zijn statutaire zetel heeft. Dus kijken in de statuten. Zegt niks over waar de vennootschap deelneemt aan het rechtsverkeer. Kan best zo zijn dat Nederlandse vennootschap vooral activiteiten in België verricht.
- Werkelijke zetel: gaat niet om de statutaire zetel, maar om de werkelijke zetel. Waar neemt de vennootschap nou werkelijk deel aan het rechtsverkeer? Dat leidt tot toepassing van het nauw verbonden recht.

In Nederland kennen we het incorporatiestelsel. Biedt rechtszekerheid (art. 10:118 BW).

Art. 10:119 BW regelt de onderwerpen.

Een in Nederland opgerichte vennootschap wordt beheerst door het Nederlandse recht, ook al verricht die hier geen werkzaamheden.

HC 10, 15-12-17, Onrechtmatige daad bevoegdheid en toepasselijk recht

Art. 7 sub 2 Brussel Ibis-verordening

Kalimijnen: plaats van het schadebrengende feit kan zowel doelen op de plaats waar schade is ingetreden (erfolgsort), of waarmee de gebeurtenis in een oorzakelijk verband staat (handlungsort). Eiser mag kiezen welke plek. Waarom mag dat? Omdat de plaats van het schadebrengende feit nauw samenhangt met de bevoegdheid van de rechter. De rechter die dicht op de plaats van het schadebrengende feit zit zal daarover moeten oordelen. Kan heel efficiënt zijn en beter dan woonplaats van gedaagde.

Productaansprakelijkheid

Er is een fabriek, wordt iets gemaakt doorverkocht etc. Uiteindelijk ligt product ergens in een winkel. Door gebruik ontstaat schade.

- Handlungsort
- Erfolgsort

- Zaak borstboompjes/it's me du Mesnil.

Paardentrailer. Er was een heel duur paard met de naam it's me du Mesnil. Duur paard werd ingeladen in de trailer. Zitten twee bomen in en die vallen ergens in met een pen. De borstboompen. Vervolgens breekt pen af, tegen been paard. Hengst moet worden geopereerd aan zijn been en revalideren. Kost een heleboel geld. Buitengerechtelijke kosten/rente/waardevermindering etc. Bedrijf spreekt onderneming aan: de firma Henra. Firma betaalt het bedrag. Dressage koopt van Henra die paardentrailer. Henra is verzekerd bij Deltaloyd. Henra heeft de pen gekocht bij een Duits bedrijf Mulinghouse. Deze heeft een fout gemaakt waardoor de pen is afgebroken. Mulinghouse zegt: Nederlandse rechter, jij bent helemaal niet bevoegd. Want ten eerste ik woon in Duitsland, met Duitse onderneming. Alleen de Duitse rechter is bevoegd o.g.v. art. 4. Art. 7 sub 2: ik heb de pen in Duitsland gemaakt. Geëxporteerd naar 10 landen binnen de EU. Ik had niet kunnen voorzien dat ik werd gedagvaard in Nederland. Gedaagde moet kunnen voorzien voor welke rechter hij wordt gedagvaard. Verder voert hij aan dat Deltaloyd geen schade heeft geleden. De rechtbank zegt volgens ons valt Handlungsort en Erfolgsort samen. Klopt dat? Nee. Hoe moet het wel?

De vraag is: wat is de schadeveroorzakende gebeurtenis als het gaat om productaansprakelijkheid.

→ daar waar het product in het verkeer is gebracht?

→ daar waar het product is gemaakt?

Belangrijke vragen als het gaat om Handlungsort.

Hof Amsterdam 24-11-2005.

In dit geval was er een Nederlandse handelsonderneming in chemicaliën. Die van een Chinees bedrijf 20.000 kilo zinksulfaat koopt. Een zuiverheid van 98% en zinkgehalte van minimaal 25%. Opgeslagen in Woudenberg (NL). Rost verkoopt een deel van 5.000 kilo aan een Belgische vennootschap (de Kransen). Verkoopt weer aan ander Belgisch bedrijf, heeft het weer doorverkocht aan ander Belgisch bedrijf (NU 3). Die dat heeft gekocht voor nog weer een andere Belgische onderneming (Nutrischie Holding). Nutrischie heeft het gebruikt voor de productie van meststoffen. Zinksulfaat blijkt niet goed te zijn. Niet geschikt om meststoffen van te maken. Nutrischie heeft Kaldik (eerste Belgische bedrijf) aansprakelijk gesteld. Rost is in de procedure ook opgeroepen onder vrijwaring. Een van de opties is snel naar de Nederlandse rechter en vragen om een verklaring voor recht dat je niet aansprakelijk bent. Je wilt niet naar de Belgische rechter. Je weet niet of die wel objectief is. Dus Rost snel naar de Nederlandse rechter en heeft om een verklaring voor recht gevraagd dat hij niet aansprakelijk is voor levering van gebrekkige producten. Hier wordt de importeur aansprakelijk gesteld. Niet de Chinees, die heeft geen woonplaats binnen EU.

Hoe oordeelt het Hof? Plaats waar product laatst in het verkeer is gebracht, dat is de plaats van het Handlungsort. Handlungsort kan dan dus nooit in Nederland zijn. Het Hof zegt dat klopt niet, want het Handlungsort is in dit geval (volgens Hof A'dam) de plaats waar Rost de partij voor het eerst in het verkeer heeft gebracht (af fabriek geleverd).

Andere zaak.

HvJ (Zuid/Chemie/Philippo's)

Zuid-Chemie in Nederland bestelt micromix bij HCI. HCI kan dat niet zelf maken. Hij laat dat maken door een Belgisch bedrijf genaamd Philippo's. HCI levert alle grondstoffen voor het maken van de micro-mix. Op een grondstof na. Dat wordt geleverd door een ander Nederlands bedrijf. Dat wordt gemengd in België. Vervolgens geleverd door Zuid-Chemie. Zuid-Chemie maakt kunstmest, en deze blijkt waardeloos. Komt omdat bepaalde waarden niet goed zijn. Waar is de schade in deze zaak? Handlungsort en Erfolgsort? Partijen zijn het er over eens dat plaats van de schade intredende feit in België is. Handlungsort is in België. Is dat daar waar het in het verkeer is gebracht of in Nederland? HR weet het niet en legt de vraag voor aan HvJ.

Het Hof zegt:

→ 1 hoofdregel: woonplaats gedaagde = België.

→ Slechts afwijking van dat fundamentele beginsel hebben we een aantal bijzondere bevoegdheidsregels.

Deze bijzondere regels strikt uitleggen.

→ We weten ook dat de plaats zowel Handlungsort als Erfolgsort kan zijn. Berust op bijzonder nauw verband tussen vordering en rechter die over die vordering moet oordelen. Vanuit bewijsoogpunt is dat gerechtvaardigd.

→ Hof: Partijen zijn het erover eens dat België het Handlungsort is, maar voor het Erfolgsort is van belang waar de schade intreedt. En de plaats waar de gevolgen van het schadeveroorzakende feit intreden is de plaats waar het gebrekkige product de schade concreet teweegbrengt. Waar is dat in dit geval? In Nederland, want daar wordt het samengevoegd en daar krijgen we onbruikbaar kunstmest. De schade treedt pas in in Nederland. Dus Nederlandse rechter is bevoegd, want in Nederland is fysiek de schade ontstaan.

Waar was Handlungsort in Zuid-Chemie?

- Plaats waar het gemaakt is of
- Waar het in het verkeer is gebracht. Dat weten we niet.

In een andere zaak oordeelt het Hof hierover.

- Andreas Kainz/Pantherwerke AG.

Aansprakelijkstelling voor een fiets. Andreas heeft een fiets gekocht van het merk Panterwerke bij een Oostenrijkse onderneming. Dus: Oostenrijker koopt een Duitse fiets bij een Oostenrijkse fietswinkel. Hij fietst naar Duitsland en in Duitsland krijgt hij een ongeluk. De voorvork gaat los van

het wiel. Meneer valt en heeft daardoor schade. Hij wil schadevergoeding. Daarom stelt hij Pantherwerke AG aansprakelijk voor de Oostenrijkse rechter. De vraag is of de Oostenrijkse rechter bevoegd is.

- Verweerder: Pantherwerke AG. Duitse vennootschap. Zetel in Duitsland. Dus valt binnen formele toepassingsgebied. Burgerlijke zaak, na van kracht worden van de verordening.
- Welke rechters? Art. 4 rechter. Oostenrijkse rechter geen bevoegdheid o.g.v. art. 4. Misschien op grond van art. 7.

Oostenrijker wil graag bij Oostenrijkse rechter uitkomen. Maar lukt niet op grond van Erfolgsort. Want ongeluk in Duitsland. En producent is Duits.

- Hof: wanneer een producent aansprakelijk wordt gesteld voor een gebrekkig product, is de plaats van de schadeveroorzakende gebeurtenis: de plaats waar het betrokken product is vervaardigd. Dus is de Oostenrijkse rechter niet bevoegd. Logisch want Duitse rechter kan goed beoordelen of Duitse gebrek door de Duitse producent is veroorzaakt. Hij kan dat beter beoordelen, hij is nabij. Dichterbij plaats van het schadetoebrengende feit.

- Melzer (HvJ EU 16-5-2013).

Duitse meneer had geld gestort op een rekening. Meneer Melzer heeft zijn woonplaats in Duitsland. Is klant bij ww-H een vermogensbeheerder in Duitsland. En die opent voor hem een rekening bij een bedrijf in het Verenigd Koninkrijk (MF). Dat bedrijf belegt dan vervolgens in allerlei termijntransacties. Dat gaat op een gegeven moment niet goed. Mnr. Melzer leidt daardoor allemaal schade. Als je denkt een vordering te hebben dagvaart je iemand. Daarin noem je gronden die zouden moeten leiden tot bevoegdheid van de rechter. Die rechter zou op basis van feiten en omstandigheden tot een oordeel moeten komen over zijn eigen bevoegdheid. Engels bedrijf had geen enkele feitelijke handeling verricht in Duitsland. Maar zei Melzer, in het Duitse recht staat een bepaling dat je bevoegdheid kunt aannemen wanneer bepaalde handelingen kunnen worden toegerekend aan iemand anders. Dus als de handelingen van het Engels bedrijf aan het Duitse bedrijf mogen worden toegerekend, dan mag op grond van het Duitse recht ook het Engelse bedrijf voor de Duitse rechter worden opgeroepen. De vraag was: mag dat dan gelden als de plaats van het schadebrengende feit, wanneer de Duitse rechter over zo'n zaak zou moeten oordelen op basis van Duitse procesrecht?

- HvJ: dat mag niet. Mag pas als de Duitse rechter de zaak ten gronde beoordeelt. Pas als die de zaak ten gronde beoordeelt, kan hij vaststellen of het kan worden toegerekend aan de Engelse partij. Dan pas zou de Duitse rechter bevoegdheid mogen aannemen. Dit mag nog niet in de fase waarin de rechter zijn bevoegdheid moet vaststellen. En bovendien zegt het Hof dat het heel onwenselijk is dat het nationale recht mede de bevoegdheid zou kunnen bepalen. Want we streven naar uniforme uitleg. Dus dat ging niet op.

- CDC/Akzo Nobel

Waterstofperoxidekartel wordt gebruik voor de papierindustrie. Er zijn allerlei bedrijven verspreid over lidstaten binnen EU. Deze bedrijven maken zo nu en dan afspraken over de prijs van waterstofperoxide (verboden prijsafspraken). Ze zitten daardoor met enorme boetes en met schadeclaims van al die bedrijven die ooit waterstofperoxide hebben gekocht (en daardoor teveel geld hebben betaald en schade hebben geleden). Op basis van de uitspraak kun je jouw schade vergoed krijgen. Maar dit kost als bedrijf veel tijd. Je kunt dan jouw vordering verkopen aan een ander bedrijf. Dit bedrijf is CDC. Bedrijf is gespecialiseerd in het kopen van vorderingen. Bedrijf gaat op zoek naar bedrijven die waterstofperoxide hebben gekocht. Er rijzen dan een aantal vragen.

1. Heeft overdracht van de vordering invloed op de bevoegdheid? Antwoord is nee. Daarvoor moet je terug naar de oorspronkelijke partijen.
2. Waar is het Handlungsort?
3. Waar is het Erfolgsort? (of valt dat samen met Handlungsort?)
Hof: als het gaat om dit soort kwesties, kan het benadeelde persoon kiezen tussen het gerecht van de plaats waar de mededingingsregeling definitief is gesloten of, in voorkomend geval, van de plaats waar een specifieke regeling tot stand is gekomen die voor zich alleen als de schadeveroorzakende gebeurtenis kan worden aangeduid (Handlungsort). Hetzij tot het gerecht van de

plaats van zijn zetel (erfolgsort). Zetel is in dit geval de zetel van het bedrijf dat is benadeeld. X mag dan naar de Spaanse rechter gaan met zijn vordering uit onrechtmatige daad. Dan is dat het Erfolgsort.

- Hof voert aan dat waar het gaat om schade bestaande in meerkosten die zijn betaald wegens een kunstmatig hoge prijs, zoals die van het waterstofperoxide in het geval van de mededingingsregeling in het hoofdgeding, enkel voor iedere beweerde benadeelde individueel kan worden vastgesteld en gaat het daarbij in beginsel om de plaats van de zetel van deze laatste. Daarom is Spaanse rechter het best in staat om te beoordelen over deze zaak.

Mag CDC die gevestigd was in Brussel naar de rechter van zijn woonplaats gaan? Antwoord is nee. CDC treedt als het ware in de rechtspositie van al de bedrijfjes waarvan CDC de vordering heeft gekocht. Hij moet dus naar de Spaanse rechter. Hij kan het niet opkopen en met een beroep op het Erfolgsort in België procederen.

Erfolgsort

- Marinari.

Komt met een koffer bij een bank in Manchester. Hierin zitten allerlei orderbriefjes met een tegenwaarde van 152 miljoen dollar. Hij wil het in Manchester komen innen. Op het moment dat hij de koffer openmaakt gebeurt er van alles. De bank belt de politie. Men dacht bij de bank dat het niet in orde was. Meneer Marinari gaat in de cel. Uiteindelijk wordt Marinari van alle rechtsgevolgen ontslagen, er was helemaal niks aan de hand. Meneer Marinari stelt hierdoor schade te hebben geleden. Want hierdoor willen partijen geen zaken met hem doen. Zijn goede naam is hierdoor aangetast. Meneer Marinari gaat naar Italiaanse rechter en stelt dat de Italiaanse rechter aansprakelijk is. Vraag: kan vermogensschade worden aangemerkt als Erfolgsort?

HvJ: Erfolgsort ziet niet op de plaats waar de (rechtstreeks) gelaedeerde, stelt vermogensschade te hebben geleden als gevolg van een door hem geleden, in een andere Verdragsluitende Staat ingetreden aanvankelijke schade. Erfolgsort is dus niet voorhanden als hij stelt dat hij vermogensschade heeft als gevolg van eerder geleden schade. Hij heeft eerder schade geleden in een ander land en daarna heeft hij vermogensschade daardoor geleden. Erfolgsort is dus niet voorhanden als hij stelt vermogensschade te hebben als gevolg van eerder geleden schade. Iemand die gaat skiën in Oostenrijk en schade heeft door fout van iemand anders, dan zou hij kunnen zeggen in Oostenrijk heb ik directe schade en in Nederland gevolgschade. Die vervolgschade is dan niet bevoegdheid scheppend. Moet gaan om de plaats waar de schade zich direct, concreet voordoet.

- Kronhofer

Meneer Kronhofer woont in Oostenrijk. Hij dagvaart een stuk of vier Duitsers. Bedrijfsleiders van Duitse vermogensbeleggingsmaatschappij Protectas. Kronhofer zegt ik heb vermogensschade geleden, want Protectas heeft bepaalde transacties verkeerd gedaan. Mensen van Protectas hadden Kronhofer opgebeld en gezegd dat hij callopties moest kopen, zonder te waarschuwen voor de risico's. Vervolgens was hij 82.000 euro lichter. In dit geval wel sprake van directe vermogensschade. Het Hof zegt: plaats waar het schadebrengende feit zich heeft voorgedaan omvat niet ook de plaats waar de verzoeker woont of waar zich het centrum van zijn vermogen bevindt op de enkele grond dat hij aldaar financiële schade heeft geleden die voortvloeit uit het in een andere verdragsluitende staat ingetreden en door hem geleden verlies van onderdelen van zijn vermogen. Dus geen Erfolgsort.

- Kolassa

Kolassa is een Oostenrijker die via een Oostenrijkse bank investeert in bepaalde certificaten. Deze worden uitgegeven door Barclays Bank. Bank heeft een prospectus gemaakt en deze in Oostenrijk verspreid. Kolassa heeft een heleboel van die dingen aangeschaft, en uiteindelijk blijken ze niks meer waard te zijn. In dit geval zegt het Hof ligt het anders. Waarom is dat zo? Omdat Barclays Bank namelijk ook een prospectus heeft uitgegeven die niet voldoet aan de regels van Oostenrijks recht. In dit geval was er wel directe schade. Het Hof zegt dat in deze omstandigheden de schade zich voordoet op de plaats waar

de belegger ze ondervindt. Door het handelen van Barclays Bank was er directe schade aan het vermogen van Kolossa.

- Universal Music

Universal Music wilde participeren in Tsjechisch bedrijf. Een van de dochterondernemingen van Universal Music zou participeren in dit bedrijf. Daar is over onderhandeld, een optie tot het nemen van aandelen tegen een bepaalde bedrijf. Bij die onderhandelingen was een advocatenkantoor uit Tsjechië betrokken. Op gegeven moment heeft de juridische dienst van Universal Music bepaalde tekstwijzigingen voorgesteld. Deze werden doorgestuurd naar een advocatenkantoor in Tsjechië waar de advocaat aanpassingen moest doen. De advocaat was vergeten het goed in te voeren, waardoor de verkoopprijs vijf keer zo hoog wordt. Slapende advocaat krijgt instructie om iets aan te passen, maar dat doet hij dus niet helemaal goed. Na aantal jaren wil Universal de optie uitoefenen, maar blijkt dus dat ze vijf keer zo veel moeten betalen. Schikkingsovereenkomst in Tsjechië. Universal moet alsnog drie miljoen betalen. Die betaling doet Universal vanaf de bankrekening van de dochteronderneming in Nederland. Nederland is het Holdingland. Betaling van drie miljoen extra wordt gedaan vanaf de Nederlandse bankrekening. Vervolgens wil Universal die drie miljoen graag terug hebben van de Tsjechische advocaat. Dagvaart de advocaat voor de Nederlandse rechter en stelt dat rechter bevoegd is want er is vermogensschade geleden. Universal verwijst hierbij naar Kolassa. Dit komt bij de HR, en HR stelt prejudiciële vraag. Het Hof zegt:

- Kolassa was een hele specifieke zaak. Hof: Zuiver financiële schade die rechtstreeks intreedt op de bankrekening van de verzoeker kan dientengevolge, zonder bijkomende omstandigheden, niet worden aangemerkt als een relevant aanknopingspunt uit hoofde van art. 5 punt 3 van verordening nr. 44/2001.

- Shevill/Presse Alliance.

Engelse mevrouw werkte drie maanden tijdelijk bij een wisselkantoor. Op een gegeven moment wordt er in de Franse krant een artikel gepubliceerd. Daarin staat dat dit wisselkantoor geld witwast voor criminelen. De mevrouw wordt in het bericht genoemd. De mevrouw vindt dat beledigend en stapt naar de Engelse rechter en dagvaart de eigenaar van de Franse krant. House of Lords stelt vraag aan HvJ. Ze vragen of in geval van belediging de plaats waar het schadetoebrengeende feit zich heeft voorgedaan de plaats is waar de krant in het verkeer is gebracht of de plaats waar de eiser faam geniet. Wat is er bijzonder? De krant wordt in Frankrijk gelezen, maar ook in andere landen. Dus je zou kunnen zeggen dat je verschillende Erfolgsorten hebt.

Hof: Het Handlungsort is daar waar de uitgever van de betrokken publicatie is gevestigd, voor zover het de plaats is waar het schadebrengende feit zijn oorzaak vindt. Van waaruit is de belediging geuit en in omloop gebracht? Dat is in dit geval in Parijs. Het Hof zegt dat de plaats waar de schade is ingetreden een andere is, dat is namelijk in ieder land waar de krant is gepubliceerd. In ieder land heeft deze mevrouw schade. En zegt het Hof: ieder van die rechters is bevoegd, maar alleen voor wat betreft daar schade is geleden.

→ Dit is het Mozaïek-principe.

Ze kan wel alle schade in een keer vorderen, maar dan moet ze naar de Franse rechter.

Hoe zit het dan met internet? Dat is overal ter wereld toegankelijk. Die vraag kwam aan de orde in het eDate-Martinez arrest.

- eDate-Martinez

Gaat om een moord die is gepleegd op een bekende acteur. EDate publiceert daarover met naam en toenaam (over de dader) op de website. Persoon die is veroordeeld vindt dat er een inbreuk is op zijn persoonlijkheidsrecht. De andere zaak lijkt daarop en gaat over dezelfde zaak.

→ Rechtsregel:

- Woonplaats verweerder (art. 4)
- Mozaïk-principe zoals ontwikkeld in Shevill
- T.a.v. schending persoonlijkheidsrecht dor op internet geplaatste content: plaats van centrum van belangen van gelaedeerde (meestal gewone verblijfplaats)